

O ČT - uvažování a zvažování

Do České televize jsem nastoupil v roce 1993 a pracoval v ní patnáct let. Za tu dobu se v jejím čele vystřídal sedm různých generálních ředitelů – relativně stabilní období Iva Mathé vystřídaly rychlé změny spojené se jmény Jakub Puchalský, Dušan Chmelíček, Jiří Hodač, Jiří Balvín a Petr Klimeš; více než dva roky měl pak na prosazování svého konceptu až Jiří Janeček. Když jsem Českou televizi v roce 2008 v dobrém opouštěl (čímž nemám na mysli to, že bych neměl k jejímu fungování řadu výhrad – jsme přece Češi), netušil jsem, jak cenný pohled na veřejnoprávní kolos získám zvenčí.

Pro uvažování o veřejné službě České televize jsou totiž podle mého soudu osobní zkušenosti cennější, než liché pokusy o definici pojmu veřejnoprávní – nepotřebujeme ji. Neobjevila se ani během tzv. televizní krize na přelomu tisíciletí, kde jsem se osobně angažoval ve skupině, která se obávala především o politickou a ekonomickou nezávislost ČT. A z dobrých i špatných zkušeností dosavadních ředitelů a s dosavadními řediteli si troufám říci, že nám pro řeč o ČT postačí vědomí, že jde o televizi financovanou z peněz občanů a proto musí její hospodaření podléhat veřejné kontrole, že příspěvkový systém jí dává dostatek svobody k tvůrčí a zpravodajské nezávislosti, že má dostatek vysílacího prostoru a výrobních kapacit pro vysílání původních kvalitních pořadů.

Je to tak prosté? A pokud ano - proč zatím žádný z generálních ředitelů nedošel všeobecného uznání, že právě on dal České televizi veřejnoprávní tělo a duši?

Dávnou historii popisují kroniky, nedávnou média. Pokud se prostou obsahovou analýzou zaměříme na články věnované České televizi v nejdůležitějších denících posledních dvou desetiletí, zjistíme, že veřejnoprávnost je v různých obdobích (pod různými řediteli) zastupována různými významy: v první polovině devadesátých let je to důraz na slovo demokratická a po rozdělení federace na spojení Česká televize, ve druhé polovině devadesátých let se objevuje neurčité synonymum nekomerční, potažmo dotovaná, na přelomu tisíciletí se začíná zkoumat efektivita hospodaření obří instituce (nejen v Praze, ale také v Brně) a krize v ČT akcentuje termín nezávislá. Po tomto kvantitativním informačním vrcholu, kdy se probírá i zákon o ČT a obsazení a role „televizních“ rad, nastává období, kdy se zprávy o ČT objevují víceméně jen v souvislosti se změnou na postu generálního ředitele. Poslední mediální pětiletka se odehrává v duchu výhrad vůči neprůhlednému systému udělování zakázek a absenci veřejné kontroly.

Jinými slovy: během dvou desetiletí se kritika nenaplňování veřejnoprávnosti České televize brala z různých stran. Vždy sice byla personifikována mužem v jejím čele, ale promítal se do ní celkový stav společnosti; tedy nejen diváků - občanů, ale i politického establishmentu a ekonomicko-právního rámce. Můj postřeh je nicméně prostý: k České televizi přistupuji jako k organismu, který se neustále vyvíjí a k jehož řízení a změnám se musí přistupovat právě s ohledem na to, že „žije“ a musí fungovat bez přerušení. Ani mediální hra, ani široká konkurence a pravidla trhu, ani změna očekávání diváků a dokonce ani technologický vývoj nezměnily jednu podstatnou věc – přesvědčení občanů, že televizi veřejné služby potřebují. Fakt, že je v očích veřejnosti stále více a více redukována jen na roli koproducenta české filmové tvorby, je nicméně znepokojivý.

Už v roce 2009, kdy jsem se na daném rozsahu pouhých tří stran snažil shrnout základní body koncepce fungování České televize, jsem se zaklínal pojmem „důvěryhodnost“. I nadále jsem přesvědčen, že by tato kvalita měla platit pro hospodaření, uměleckou tvorbu i zpravodajství ČT. Pohříchu se synonymem televize veřejné služby stále ještě nestala, ač může.

Nedomnívám se, že cestou České televize je cesta kompromisů. Opatrné balancování mezi sledovaností a uměleckou kvalitou, potažmo argumentaci, že televize musí sloužit masám a nejen elitám, považuji za nedostatek znalostí či sebevědomí. V první řadě proto, že jsem přesvědčen, že se čtyřmi vysílacími kanály a novými médii si Česká televize může dovolit profilovat jednotlivé programy a pořady tak, aby bylo jasné, co od nich ona jako výrobce a občan jako divák očekávají. A pokud jde o kvalitu, sdílím názor ředitele BBC (byť si uvědomuji, že s ohledem na velikost, rozpočet a distribuční možnosti nelze tento veřejnoprávní model Spojeného království napodobovat v České republice zcela), že je efektivnější zaměřit se na výrobu menšího počtu pořadů s vyšší přidanou hodnotou, než se snažit vyrábět bezbřehé množství „všeho pro všechny“.

Podobně jako v jiných zemích, kde mají nezávislá média moc ovlivňovat názory veřejnosti, bude i v České republice vždy velmi citlivý vztah veřejnoprávní televize a establishmentu, který jí vytváří prostor pro existenci. Transparentní výměna názorů, byť kritických, ale tento legitimní vztah může učinit jak legální, tak prospěšný pro obě strany. Výhrady a poznámky členů vlády, představitelů politických stran, krajů či podniků ovlivňujících ekonomiku celé země k fungování a kvalitě služeb ČT jsou v pořádku, pokud se odehrávají veřejně. Především koncesionář má právo vědět, co a kdo si s generálním ředitelem „jeho“ televize říká. A on komunikovat s establishmentem musí, protože omezené rozpočtové možnosti, omezený trh a omezený právní rámec podnikání České televize sám o sobě nezmění.

Jsem přesvědčen, že právě jasný profil a maximální otevřenost je klíčem k posílení důvěryhodnosti České televize a ta zase klíčem k jejímu marketingovému i kvalitativnímu úspěchu - tedy k oblibě u diváků i k uznání od odborných kruhů. Tento názor stavím na netelevizní osobní zkušenosti.

Když jsem nastupoval do funkce mluvčího českého předsednictví v Radě EU, psali o nás evropští novináři jako o zemi plně euroskeptiků a neznabohů, zemi malé a mladé, zemi v čele sedmadvacítky velmi nedůvěryhodné. Po třech měsících jsme byli národem sice stále drzým a kverulujícím, ale zodpovědným a schopným sloužit celé Unii. Po pádu konzervativní vlády jsem odmítl z osobních důvodů nabídku úřednického premiéra na setrvání ve funkci a předčasně úřad opustil – přijal jsem ale nabídku na manažera marketingu a komunikace národní účasti na největší Světové výstavě všech dob EXPO 2010. Česká republika, o níž v Číně téměř nikdo nic nevěděl, získala mediální prostor v komerční hodnotě 150 milionů korun a expozice Plody civilizace mezi sedmi oceněními i stříbrnou cenu organizátorů (poslední cenu BIE dostala pavilon v Bruselu 1958).

O České televizi proto přemýšlím jako o instituci, která se může těšit respektu veřejnosti i odborných kruhů. Jako o instituci, která s tím nejlepším z národní kultury spolupracuje etické a estetické hodnoty celé společnosti. Jako o instituci, o jejíž veřejnoprávnosti nemá nikdo pochyby, aniž by znal jasnou definici tohoto pojmu.